

De brede opdracht van een lokaal team, versie 3.0

Associatie Wijkteams, september 2023

Inhoudsopgave

Inleiding.....	2
De opdracht van lokale teams in vier delen.....	2
1. Het versterken van de buurt.....	3
2. Laagdrempelig aanwezig zijn voor vragen, advies en hulp voor inwoners.....	3
2.1 Laagdrempelig beschikbaar zijn voor vragen, advies en hulp.....	3
2.2 Kijken met een brede blik.....	4
2.5 Alert zijn op signalen van onveiligheid en deze bespreekbaar maken	4
2.3 Aanvullend werken op de mogelijkheden van de inwoner zelf.....	4
2.4 Analyse, planvorming en evalueren	5
2.6 Rechtsbeschermend.....	6
3. Actief samenwerken met/erbij halen van andere partners	6
4. Strategisch partner van de gemeente: maatschappelijk aanspreekbaar en betrokken	7
Samenvattend	7
Transformeren naar de gewenste situatie	7
Congruente systeemcondities in vijf punten	8
1. Gedeelde visie en passende opdrachten.....	8
2. Daarbij passende inrichtingskeuze	8
3. Passende financiering en verantwoording.....	8
4. Leren en monitoren	9
5. Bevoegdheden.....	9
Literatuur	10

Inleiding

De Associatie Wijkteams ziet het als haar maatschappelijke opdracht om, lerend van de dagelijkse praktijk, de opdracht van lokale teams te beschrijven als inhoudelijke basis voor het werk van het lokale team in iedere gemeente. De voorliggende versie is een derde versie, die is geschreven op basis van de opgehaalde feedback van binnen perspectief (onze leden), en buiten perspectief (onze stakeholders, inclusief inwoners). De beschrijving van de opdracht als het gaat om kindermishandeling, huiselijk geweld en seksueel geweld is hierin opgenomen¹.

Het vak of de professie van lokale teams is nog jong. Er wordt verder gebouwd op bestaande wet- en regelgeving, richtlijnen en beroepsnormen en tegelijkertijd vraagt het om een nieuwe, eigen taal en werkwijze om de essentie van het vak recht te doen².

In de Hervormingsagenda Jeugd wordt gekoerst op een 'bestuurlijk kader' waarin wordt vastgelegd dat in alle gemeenten actieve lokale teams worden ingericht. Om het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming te realiseren en te versnellen is het tegelijk nodig dat in alle gemeenten het lokale team de opdracht krijgt om hulp te verlenen bij (vermoedens van) onveiligheid. En ook het Integraal Zorgakkoord en het Gezond en Actief Leven Akkoord gaan uit van lokale teams die laagdrempelig beschikbaar zijn voor de inwoner. Alle ontwikkelingen richten dus op 'actieve lokale teams' die zelf hulp en ondersteuning verlenen, óók als het gaat om werken aan veiligheid. Dat betekent altijd: professionele hulp bieden op basis van vrijwillige toestemming. De Associatie Wijkteams ondersteunt dit van harte. Een eenduidige opdracht vanuit alle gemeenten maakt het voor inwoners en samenwerkende partijen overzichtelijker.

Lokale teams kennen op dit moment een grote diversiteit in vorm, opdracht en inrichting. Dit document is bedoeld als vertrekpunt voor de verdere ontwikkeling van deze teams, vanuit hun huidige situatie en passend binnen de lokale context.

De opdracht van lokale teams in vier delen

Lokale teams realiseren aansluiting en ondersteuning met inwoners en wijken, teneinde het dagelijkse leven te versterken. Dat doen ze zo lang als nodig en waar nodig halen ze aanvullende expertise erbij. Deze opdracht hebben ze voor alle inwoners. Samen met hen werken lokale teams in de leefwereld aan:

- *Bestaanszekerheid en participatie realiseren (ertoe doen)*
- *Ontwikkelingskansen vergroten (gezien worden)*
- *Steun en geborgenheid ervaren (steun en veiligheid ervaren)*

Deze beschrijving van de opdrachtformulering van lokale teams is opgedeeld in vier onderdelen, die in samenhang begrepen en uitgevoerd worden, en onderling ook enige overlap kennen omdat alles met alles samenhangt. De vier onderdelen bestrijken de gehele, brede

¹ Lokale teams hebben inmiddels in zeven jaar praktijkervaring opgedaan wat dat betekent. De huidige tekst vormt een neerslag van die zeven jaar wijze praktijken. Als een verdere uitwerking van en verdieping op het [Kwaliteitsstatuut wijkteams: kwaliteit moet je doen!](#), van de [eerste versie van de brede opdracht](#) en de [tweede versie van de opdracht op veiligheid](#). Deze opdrachtformulering bouwt voort op eerdere reflecties van leden van de Associatie. Zie: [wijkgericht samenwerken bij huiselijk geweld en kindermishandeling](#). Ze is ook een concretisering van [de vijf basisfuncties voor lokale teams](#); [de kern van het vak](#).

² We gebruiken in de tekst de term lokale teams, en bedoelen daarmee de lokale infrastructuur. De precieze vorm & inrichting van die opdracht, komt voort uit en past bij de lokale situatie.

maatschappelijke opdracht van lokale teams: iedere inwoner en iedere wijk, met iedere problematiek of vraagstuk, moet kunnen profiteren van haar opdracht, dus ook inwoners in onveilige situaties.

1. Het versterken van de buurt

Het lokale team stimuleert het ontstaan van krachtige, bloeiende, veilige buurten en duurzame netwerken, ten behoeve van álle inwoners³. Zo levert zij een bijdrage aan een inclusieve samenleving, met een stevige basis, kansen en veiligheid voor iedereen. Als je goed en veilig kunt wonen, voldoende inkomen hebt, van betekenis kunt zijn, een steunend netwerk hebt, dan is de kans groot dat je voldoende veerkracht hebt om de tegenslagen van het leven op te vangen.

Samen met inwoners brengt zij in beeld wat lokaal veelvoorkomende vraagstukken zijn en welke collectieve oplossingen daarbij passen. Deze worden samen met inwoners gerealiseerd. Gericht op het zichtbare probleem (bijvoorbeeld 'gedoe op straat' of woonomstandigheden), maar zeker ook op de onderliggende oorzaken, krachten en beschermende factoren. Denk aan armoede of schulden, aan psychische kwetsbaarheid van ouders, aan talenten, beperkingen of een steunend netwerk. Een stabiel eigen netwerk helpt inwoners bij het zelfoplossend vermogen, en dan zijn lokale teams, of andersoortige overheidsoplossingen, soms niet meer nodig. Daarom werken professionals van het lokale team in de buurt en kennen zij de buurt. Natuurlijk komen zij bij de inwoner thuis, maar ze werken bijvoorbeeld ook vanuit locaties van scholen en huisartsen.

2. Laagdrempelig aanwezig zijn voor vragen, advies en hulp voor inwoners

Alle inwoners voelen zich welkom bij het lokale team. Lokale teams zijn aanwezig in het dagelijks leven. Professionals sluiten aan bij de 'rommelige werkelijkheid' van de leefwereld. De professional staat naast de inwoner en is een stabiele, betrouwbare partner die de inwoner waar nodig steunt bij het voeren van regie over het eigen leven. Het lokale team doet altijd meer dan alleen planvorming, indiceren en regievoeren, zij biedt concrete hulp en ondersteuning.

2.1 Laagdrempelig beschikbaar zijn voor vragen, advies en hulp

Alle inwoners weten met hun vragen of twijfels de weg naar het lokale team goed te vinden. Het lokale team helpt de inwoner/het huishouden bij het realiseren van de eigen oplossingen. Het lokale team is laagdrempelig aanwezig voor vragen of 'ervaren last' van inwoners, en biedt vrijwillige advies en hulp, aanvullend op de mogelijkheden van inwoners zelf. Vrijwillig wil zeggen: met toestemming van de inwoner en volledige zeggenschap over het eigen leven. Het lokale team doet dat vanuit een ontwikkelingsperspectief, kijkt waar waarde en betekenis toegevoegd kan worden vanuit nabijheid en stemt haar rol en betrokkenheid altijd af op waar de inwoner of het huishouden op dat moment waarschijnlijk het meeste baat bij zal hebben.

Dus ook inwoners, die niet zelf contact zoeken, maar waar anderen zich zorgen over maken, worden proactief benaderd (bij voorkeur samen met degene die zich zorgen maakt). Dit gebeurt vanuit oprechte interesse en 'bekommernis'. Hierin is de professional vasthoudend en onderneemt meerdere pogingen om in contact te komen met het huishouden. De professional handelt respectvol, is betrokken en transparant. Hulp en ondersteuning komt alleen tot stand met toestemming van de inwoner.

³ Dat gaat dus, nogmaals, om de lokale infrastructuur. Vaak is deze taak belegd bij meerdere partners, denk aan lokale teams, welzijnsorganisaties en gemeentelijke organisaties. De betrokken organisaties dragen bij aan een kansrijke, gezonde, veilige leefomgeving en vertalen ook signalen van individuele huishoudens naar wijkniveau.

2.2 Kijken met een brede blik

Lokale teams hebben als doel om samen met de inwoner te doen wat noodzakelijk en duurzaam effectief is. Samen met de inwoner kijkt de professional wat er aan de hand is. En doet wat nodig is om de basis op orde te krijgen en te houden. Denk daarbij aan: inkomen, wonen, betekenisvol kunnen zijn, het kunnen participeren in de samenleving, zich gesteund en geborgen voelen, voldoende ontwikkel- en ontplooiingskansen hebben, hulp en steun bij problematiek en ervaringen van trauma. Al die facetten kunnen krachtbronnen zijn en werken als beschermende factor, maar ook oorzaken van stress, gevoelens van hulpeloosheid of uitsluiting zijn. Er is aandacht voor beide kanten.

Het lokale team werkt versterkend aan het netwerk van de inwoner, met daarin de belangrijke anderen. Het hebben van een steunend netwerk is de belangrijkste voorspeller van gezondheid, en een beschermende factor voor huiselijk geweld en kindermishandeling. Bij een onvoldoende steunend netwerk gaat het lokale team samen met het gezin onderzoeken wie er wel beschikbaar kunnen zijn en of er mogelijkheden in de buurt of wijk zijn. Het lokale team werkt hierbij samen met alle gezinsleden jong en oud (van 0 tot 100+), hun sociaal- en professioneel netwerk. De professional is present en oprecht nieuwsgierig naar de verhalen en perspectieven van alle betrokkenen en het leven van het huishouden

Het lokale team kijkt met een brede blik naar de samenhang tussen alle facetten van het leven en ondersteunt in die breedte, met oog voor alle levensgebieden en -domeinen vanuit een duurzame integrale aanpak (Jeugdwet, WMO, Participatiewet, werk en inkomen, onderwijs, preventie). Kijken met een brede blik betekent dat er niet alleen wordt gedacht in zorgoplossingen, maar ook in andere vormen van dienstverlening. Professionals zijn dus incidenteel, kortdurend en soms ook duurzaam aanwezig.

2.5 Alert zijn op signalen van onveiligheid en deze bespreekbaar maken

Lokale teams hebben oog voor de ontwikkeling en de veiligheid van kinderen en volwassenen. De professional deelt de eigen waarneming en de gevoelens van verontrusting die dat op kan leveren met hen en benoemt feitelijk wat hij/zij ziet en wat dat met hem/haar doet. En vraagt vervolgens naar het perspectief van de inwoner. Dit is de eerste stap van de meldcode, afhankelijk van de situatie volgen er meer. Ook wanneer een ander 'onveiligheid' meldt gaat het lokale team, bij voorkeur samen met de melder, proactief naar het huishouden toe en vraagt wat er precies is gebeurd of nog gebeurt. Er wordt zonder oordeel doorgevraagd in concrete woorden en zonder uit te gaan van een conclusie. De professional vraagt naar ieders perspectief en vraagt met empathie door. Het bespreekbaar maken van signalen van onveiligheid vraagt veel aan professionele moed en competenties, zoals observatie, oordeels- en reflectievermogen. Goede zelfzorg is daarbij een belangrijk aandachtspunt. Het lokale team organiseert intercollegiale steun en reflectie voor medewerkers. Dit vermindert bij professionals ook de angst om fouten te maken.

2.3 Aanvullend werken op de mogelijkheden van de inwoner zelf

Inwoners voelen dat ze zelf verantwoordelijk kunnen zijn en blijven voor hun eigen leven en dat er hulp gegeven wordt op die onderdelen die echt noodzakelijk zijn voor het bereiken van een duurzame oplossing. Tegelijkertijd voelen ze ook dat er wegingen gemaakt worden ten aanzien van wat binnen hun eigen verantwoordelijkheid valt en waar ze zelf aan de lat staan. Er zitten ook grenzen aan wat een lokaal team kan bereiken. Als iets niet kan (ook vanwege beperkte collectieve middelen), is de professional daar eerlijk over, en gaat samen met de inwoner op zoek naar wat wél kan. Soms wordt het onmogelijke toch mogelijk gemaakt. Er wordt ook hulp

geboden aan mensen die (nog) geen hulpvraag stellen maar wel 'last' ervaren. Het lokale team is hierin proactief en uitnodigend, ook bij zorgen van derden. Een lokaal team heeft de competenties om "achter de voordeur te komen" en om een werk/hulprelatie tot stand te brengen vanuit het naast de betrokkenen te staan en het onbevooroordeeld luisteren. De verschillende perspectieven worden onderzocht en bij elkaar gebracht om tot gezamenlijke doelen te komen, beginnend bij "nu". Hierbij is aandacht voor alle gezinsleden, volwassenen en kinderen, in alle mogelijke 'rollen' (hulpvrager, zorgmijder, slachtoffer, pleger, signaleerder, zorgenmaker, probleemveroorzaker, redder, etc etc). Het lokale team werkt vanuit het besef dat de wereld niet maakbaar is, dat niet altijd alles mogelijk is, en dat falen, lijden, kwetsbaarheden en/of beperkingen óók onderdeel zijn van het dagelijks leven. De ondersteuning moet daar recht aan doen.

Lokale teams zijn dus zowel vertrouwde adviseur als kritische vriend die professionele kennis en ervaring inbrengt, in verbinding met de formele wereld.

Professionals van lokale teams helpen het huishouden dus om dusdanige oplossingen te creëren, die voor gezinsleden, en hun netwerk, eigenaarschap, zeggenschap en regie behoudt of vergroot.

Ook als het RVT betrokken wordt, bij aanhoudende zorgen, blijft de regie bij de inwoner en het lokale team. Er wordt expertise en inzet toegevoegd. Er wordt niet opgeschaald maar toegevoegd. Dat kan ook kennis en expertise vanuit het RVT zijn. Het kan zijn dat daardoor een andere afweging ontstaat waarin nadere voorwaarden gesteld kunnen worden. Hier werken inwoners, hun sociaal netwerk en lokaal team samen aan. Ook dan wordt aangesloten bij het huishouden en hun netwerk en voortgeborduurd op het bestaande plan. Het RVT heeft daarvoor aanvullende (wettelijke) bevoegdheden.

2.4 Analyse, planvorming en evalueren

Het huishouden, het relevante netwerk, het lokale team en eventuele andere professionals maken samen een analyse en een plan. Het lokale team vraagt naar ieders perspectief en naar alle facetten van het leven, en vraagt met empathie door, zonder oordeel in concrete woorden. Dit betreft ook waarnemingen die op onveiligheid kunnen wijzen. Analyse en planvorming volgt uit het kijken met een brede blik en het plan is gericht op het gewenste toekomstperspectief op basis van zorgvuldige en transparante oordeels- en besluitvorming.

Het plan wordt in een cyclisch proces voortdurend aangescherpt en bijgesteld, met regelmatige evaluaties op de vraag of ieders inzet nog bijdraagt aan de gezamenlijk geformuleerde gewenste situatie. Een professional handelt in onzekerheid en ambiguïteit (niemand kan in de toekomst kijken), dus het proces verloopt nooit helemaal precies zoals van tevoren is bedacht.

Ook aan huishoudens in (ernstig) onveilige situaties, biedt het lokale team ondersteuning, voortbouwend op de relatie en met toestemming van gezinsleden. Het lokale team doet dat conform de visie gefaseerd samen werken aan veiligheid. Als de directe veiligheid niet binnen een samen vastgestelde periode gerealiseerd kan worden, wordt op maat consultatie, expertise en advies toegevoegd van netwerkpartners en het RVT, zo lang als nodig is. Ook dan blijft het lokale team de vaste betrokken, laagdrempelige, beschikbare professional die samen met het huishouden de uitvoering coördineert. Crisissituaties zijn daarop geen uitzondering. Samen wordt gebouwd aan veiligheid, met een brede blik op allerlei mogelijke oplossingen.

2.6 Rechtsbeschermend

Het lokale team sluit aan bij het hier en nu van datgene wat leeft binnen het huishouden en hun sociaal netwerk. Vasthoudend erbij blijven en tegelijkertijd niet overnemen, maar samen met elkaar, transparant en voorspelbaar werken. Voor het huishouden is het altijd duidelijk dat het lokale team met toestemming van de gezinsleden ondersteuning biedt en ook bij veiligheidsproblematiek naast het huishouden blijft staan, voor een doorlopende ondersteuning. De rechtsbescherming voor inwoners is vanaf het eerste contact punt van aandacht. Dat uit zich onder andere in:

- Lokale teams maken helder dat de hulp en ondersteuning vrijwillig is;
- Er wordt gewerkt en informatie uitgewisseld op basis van toestemming van inwoners, ouders met gezag, jeugdigen van 12 jaar en ouder en anderen wiens gegevens verwerkt worden;
- De regie ligt bij het gezin, professionals ondersteunen hen hierbij (bieden regiehulp);
- Lokale teams wijzen op de mogelijkheid van een onafhankelijk clientondersteuner;
- Lokale teams oordelen en handelen navolgbaar, uitlegbaar en transparant.

De taak van het lokale team verandert niet wanneer er sprake is van een maatregel. Het lokale team stemt samen met alle betrokkenen af wat wenselijk, minimaal noodzakelijk, realistisch en haalbaar is om te zorgen voor veiligheid van alle gezinsleden. Het lokale team heeft geen wettelijke bevoegdheden voor dwangmaatregelen, deze zijn belegd bij het RVT. Het werkproces en de samenwerking met netwerkpartners is daarmee overeenstemmend ingericht. Alle partners communiceren transparant; “zeggen wat ze gaan doen en doen wat ze zeggen”. Het lokale team biedt inwoners de gelegenheid zich te laten bijstaan door een onafhankelijke clientondersteuner, vertrouwenspersoon en/of juridische bijstand ter bescherming van hun rechten.

3. Actief samenwerken met/erbij halen van andere partners

Het lokale team heeft een eigenstandige rol, zoals ook familieleden, burens, het regionaal veiligheidsteam, het onderwijs, de huisarts, de rechter of de politie. Lokale teams werken vanuit die eigenstandigheid aan samenwerking in netwerken met andere partners om de maatschappelijke opgaven gezamenlijk op te pakken. Zij investeren in duurzame samenwerking met alle partners in de wijk, buurt, dorp en sluiten aan bij (informele) netwerken, de sociale basis en andere partners in het brede sociale en sociaal medische domein. Lokale teams werken dus in een netwerk, gelijktijdig (en niet volgordelijk) aan hun opdracht in een cyclisch proces. Lokale teams werken in een wrap around aanpak, waarbij er gezamenlijke verantwoordelijkheid wordt genomen vanuit een eenduidige visie tussen de partners. Daarbij ligt de nadruk op elkaar helpen, verantwoordelijkheid nemen, elkaar aanspreken als dat niet gebeurt, nieuwsgierig zijn waarom dat niet gebeurt en vervolgens processen afspreken om op basis daarvan de samenwerking te verbeteren. Samen met partners (zoals gemeenten, woningbouwcorporaties en onderwijs) wordt gewerkt aan bestaanszekerheid, aan vroegsignalering, en het voorkomen van dreigend thuiszitten, uithuisplaatsingen of verlies van werk en inkomen. Of te helpen om vechtscheidingen om te buigen naar echtscheidingen, en gezinsrelaties te herstellen. Lokale teams dragen op die manier effectief bij aan preventie. De opdracht aan lokale teams hangt samen met de ambitie van het Toekomstscenario, met de opdracht aan de nieuw te vormen regionale veiligheidsteams (RVT) en de specialistische jeugdhulp, aan de zorg voor volwassenen (met name GGZ en verslavingszorg), met de taken van de politie en de rechterlijke macht en die van vele andere partners. Een veilige leefomgeving creëer je immers samen.

4. Strategisch partner van de gemeente: maatschappelijk aanspreekbaar en betrokken

Lokale teams dragen zichtbaar bij aan (specifieke) beleidsdoelstellingen van de gemeente. Zij tonen maatschappelijk leiderschap door ook keuzes te durven maken of vragen te durven stellen over wat maatschappelijk verantwoord of haalbaar is. Het lokale team kan helder toelichten welke keuzes worden gemaakt in de bestede middelen (inclusief inzet van specialistische hulp), aan zowel de individuele inwoner als aan de samenleving. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar symptomen maar vooral naar de onderliggende patronen, op basis van een stevige analyse. Deze bieden aangrijpingspunten voor passende hulp en duurzame (ook collectieve) oplossingen. Lokale teams zijn een betrouwbare partner voor de gemeente en bieden deskundige, kwalitatief hoogwaardige dienstverlening, transparant en duurzaam. Ook bieden lokale teams een kritische spiegel aan de gemeente. Zij verhogen de inzet waar dat het hardste nodig is, en durven daarbij ook lastige keuzes te maken op basis van menselijke mogelijkheden en beschikbare middelen.

Samenvattend

Lokale teams bieden:

- Beschikbaarheid, hulp en ondersteuning;
- In buurten en aan individuele inwoners;
- In het dagelijkse leven;
- Vindbaar, toegankelijk, direct beschikbaar;
- Naast de inwoner, relationeel, present, samen beslissend, rechtsbeschermend;
- Concreet en duurzaam helpend, versterken van zelfoplossend vermogen;
- Helder en navolgbaar in oordeels- en besluitvorming;
- Kostenbewust en met nuchtere, realistische, concrete doelen, met focus;
- Samen met anderen;
- Als kritische vriend van inwoners, gemeenten en de gemeenschap.

Transformeren naar de gewenste situatie

Het vak van een lokaal team bouwt voort op kennis en ervaring uit het verleden. Het is ook een jong, nieuw vak. Er is bovendien een maatschappelijke verandering gewenst ('de transformatie'). Dat vraagt om een proces van voortdurend leren.

Gemeenten, bestuurders van lokale teams en andere netwerkpartners/organisaties faciliteren dat medewerkers (in alle type functies, dus ook beleid en bestuur) samen reflecteren en evalueren over de grenzen van de eigen organisaties heen. Zodat eenieder op maat daadwerkelijk hun houding en gedrag in de basis veranderen tot het gewenste resultaat. Een scenario waarin inwoners zich gehoord en gesteund in plaats van bedreigd of verwaarloosd voelen, ook als ze in onveilige situaties dingen ondergaan of doen die 'niet door de beugel kunnen'. Dat ze worden bijgestaan en niet beschuldigd worden en dat ze concrete hulp krijgen op de onderliggende problemen. En waarbij er soms ook wordt ingegrepen door de bevoegde instanties. Dat vraagt een omslag van ons allen. Samen doen, samen leren, samen het vakmanschap van lokale teams en haar samenwerkingspartners verder ontwikkelen en vorm geven. Daadwerkelijk samen leren is openheid en interesse tonen voor het perspectief van de ander en de bereidheid hebben om de eigen werkwijze aan te passen op verzoek van de ander. Samen leren is ook een noodzakelijke voorwaarde voor iedere professional om zich verder te ontwikkelen, om te kunnen blijven omgaan met spannende situaties en het mogen maken van fouten en hiervan samen leren. Het gaat bovenal om het verduren van werken in onzekerheid. Je

weet niet precies wat het goede is, er zijn tegenstrijdige visies op wat het goede is en toch moet je samen optrekken. Dat vraagt een houding van nuchterheid en bescheidenheid en een grote bereidheid het eigen standpunt en visie te relativeren, in spannende omstandigheden. Dit veranderproces vraagt om:

- Het ontwikkelen van een nieuwe professionele identiteit:
 - ‘doorgronden’ wat dat nieuwe dan is, voor jezelf, voor de ander, voor ‘samen’ (inwoners, wijken, professionals, bestuur & beleid);
 - durven en kunnen loslaten van oud gedrag en reflexen (denk aan: in beheerskramp schieten, risicogestuurd werken);
 - verdragen en vertragen en accepteren dat we het niet altijd meteen weten of dat het niet meteen beter wordt. Het gaat over ruimte en vertrouwen.
- Een goede opdracht voor lokale teams (i.e.: bovenstaande beschrijving) en een stevige positionering in het sociaal domein, waarbij het team vanuit de coördinerende ‘spin in het web’ rol, ook de positie heeft om anderen aan te spreken op hun verantwoordelijkheid. Dat geeft urgentie en mandaat.

Dit alles kan niet zonder de bijbehorende randvoorwaarden.

Congruente systeemcondities in vijf punten

Om aan de eigenstandige opdracht en de maatschappelijke opgaven te kunnen werken, hebben lokale teams passende condities en bevoegdheden nodig. Zeven jaar praktijkervaring laat zien dat deze systeemcondities in zes punten te onderscheiden zijn:

1. Gedeelde visie en passende opdrachten

Gemeenten investeren in partners om te werken vanuit een gedeeld gedachtegoed van de transformatie: eerder, dichtbij, integraal en op maat, vanuit wederzijds en wederkerig vertrouwen. Vasthoudend, nuchter en met realistische doelstellingen. Vanuit die visie hebben de verschillend partners binnen het sociaal domein een eigen kerntaak. Die is door de stelselverantwoordelijke vertaald in passende en op elkaar afgestemde opdrachten.

2. Daarbij passende inrichtingskeuze

Gemeenten faciliteren lokale teams in de opdracht om bovenstaande punten uit te kunnen voeren (zoals voldoende inzet van personeel, met ruimte om langdurig betrokken te kunnen zijn). Gemeenten en rijk zorgen ervoor dat wijkteams en specialisten kunnen samen werken. De inzet van specialistische zorg gebeurt ook in de leefwereld en is aanvullend op het lokale team.

3. Passende financiering en verantwoording

Financiering doet recht aan het leveren van maatwerk én aan de noodzaak om van curatief naar preventief te werken. Taakgerichte bekostiging en lumpsum financiering is dus een voorwaarde voor lokale teams en aanvullende zorg. Dit doet ook recht aan de administratieve lastenvermindering die noodzakelijk is.

Gemeenten stimuleren alle partijen om te laten zien hoe ze samen in het netwerk een bijdrage leveren op de beleidsdoelstellingen.

4. Leren en monitoren

Lokale teams, specialistische hulp en gemeenten zorgen samen voor betekenisvolle informatie. Zowel cijfermatig en narratief wordt gezocht op inzicht t.a.v. de doelstellingen en wordt er geleerd t.a.v. de impact op de opgaven.

5. Bevoegdheden

Daarnaast vraagt het realiseren van deze opdracht een aantal bevoegdheden voor de lokale teams. Deze hangen, zoals eerder omschreven, nauw samen met de bevoegdheden van de RVT's. Zodra deze duidelijk zijn, kunnen de bevoegdheden van de lokale teams verder uitgewerkt worden. Vanuit de huidige kennis denken we aan de volgende bevoegdheden:

- Bieden van vrij toegankelijke hulp en ondersteuning (o.a. Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning, schulddienstverlening);
- Gemandateerd om gespecialiseerde hulp bij te kunnen schalen;
- In kunnen schakelen van RVT en de bij dit gremium belegde taken;
- Gevraagd en ongevraagd advies geven aan de gemeentelijke opdrachtgever vanuit co-creatie.

Literatuur

De beschreven opdracht is gebaseerd op zeven jaar praktijkervaring van lokale teams en wordt ook ondersteund door andere kennisbronnen. We zetten onze grootste inspiratiebronnen op een rij. De lijst is verre van compleet.

Adri van Montfoort, professionele oordeelsvorming in het sociaal domein, 2019.

Associatie Wijkteams, Kwaliteit moet je doen! Kwaliteitsstatuut voor wijkteams versie 1.0, november 2022.

Beweging Brede Blik | Projecten | voor Jeugd & Gezin (www.voordejeugdenhetgezin.nl).

De Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming en De Raad voor Volksgezondheid en Samenleving, Intensieve vrijwillige hulp. Heldere grenzen aan drang in de jeugdzorg, november 2019.

Elwyn, G., Charles, C. (2001). Shared decision-making: the principles and the competencies. Edwards, AG and Elwyn, G, eds.

Evidence-Based Patient Choice: Inevitable or Impossible? pp. 118-143. Oxford: Oxford University Press. 3.

Haslam, C., Jetten, J., Cruwys, T., Dingle, G., & Haslam, S.A. (2018). The New Psychology of Health: Unlocking the Social Cure (1st ed.).

Janneke Witte, Wijkteams werken aan veiligheid. Een argumentatie vanuit kennis, november 2022.

Li, F., Godinet, M. T., & Arnsberger, P. (2011). Protective factors among families with children at risk of maltreatment: Follow up to early school years. Children and Youth Services Review, 33(1), 139-148.

Movisie, Blik op het werk van José, Mehmet en andere wijkteamleden. Wat belemmert en helpt wijkteams?, februari 2021.

Movisie, Het participatiewiel (www.movisie.nl/artikel/participatiewiel).

Nederlands Jeugdinstituut, Pedagogische basis (www.nji.nl/pedagogische-basis).

Richtlijn Samen met ouders en jeugdige beslissen over passende hulp voor jeugdhulp en jeugdbescherming (www.richtlijnenjeugdhulp.nl).

Ryan, R. M., Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. American Psychologist. 55 (1): 68-78.

Stichting Civil Care, Netwerk Zorg Straf en Geweld Hoort Nergens Thuis, Visie gefaseerd samen werken aan veiligheid.